

Studiehæfte

Det Kongelige Teater

Bournonville og Balanchine

Sæson 2009-2010

Målgruppe: 7.-10. klasse, Gymnasiet/HF

Indhold

<i>Sylfiden</i>	s. 3
Drøm og virkelighed	s. 6
Bournonvilles Sylfider	s. 8
En vejviser – fra Bournonville til Balanchine	s. 10
<i>Symfoni i C</i>	s. 11
Om <i>Symfoni i C</i>	s. 12
Spørgsmål til efterbehandling	s. 14

Skolebilletter

Skolebilletter til 40 kr. kan bestilles til alle de spille-
dage, der er markeret som skoleforestillinger.

Se www.kglteater.dk for datoer.

Der skal bestilles min. 10 billetter for at opnå
skolerabat.

Skolebilletter kan bestilles via formularen på
www.kglteater.dk

Skolerabatten omfatter: Børnehaver, fritidshjem,
SFO'er, fritidsklubber, folkeskoler, ungdomsskoler,
privat- og friskoler, gymnasier, HF-studier, handels-
skoler og øvrige anerkendte ungdomsuddannelser.

U25

Ønsker I billetter til spiledage uden for de udvalgte
skoleforestillinger, kan der bestilles U25-billetter.
U25-billetter giver 50% rabat i forhold til løssalg-
prisen. U25-billetter kan bestilles af alle under 25 år.
For hver 10 bestilte U25-billetter kan der bestilles
1 lærerbillet.

U25-billetter kan bestilles via www.kglteater.dk
og www.billetnet.dk

Medvirkende:

Sylfiden Koreografi: August Bournonville

Iscenesættelse: Nikolaj Hübbe

Musik: H.S. Løvenskiold

Scenografi og kostumer: Mikael Melbye

Lysdesign: Jørn Melin

Symfoni i C Koreografi: George Balanchine

Musik: George Bizet

Kostumer: Annette Nørgaard

Lysdesign: Mark Stanley

Den Kongelige Ballet

Orkester: DR UnderholdningsOrkestret

Introduktion

Sylfiden og *Symfoni i C* – to af ballettens helt
store værker. Fra hver deres århundrede og
med hver deres sceniske udtryk. Balletterne
er ikke mindst forskellige i forhold til ind-
hold og fortælling. *Sylfiden* er en handlings-
ballet og fortæller den afrundede historie
om James, der i sine drifters vold søger ud i
Sylfidens skov-rige. *Symfoni i C* er derimod
abstrakt eller ikke-konkret i udtrykket. Her
er det først og fremmest den æstetiske ny-
delse af kombinationen af musik og dans,
der er i centrum. Nok er de to balletter for-
skellige, men de giver samtidig også et fanta-
stisk indblik i ballettens rummelige verden.

Sylfiden indgår desuden i Kulturkanonen
for scenekunst.

Dette undervisningsmateriale kan bruges
som indgangsvinkel til et fagsamarbejde
mellem blandt andet dramatik, dansk og
musik, og det kan indgå både som forberedelse
til forestillingen og som efterbehand-
ling heraf.

God fornøjelse med de to balletter – her i
hæftet såvel som i teatret!

Sylfiden

Om *Sylfiden*

August Bournonville var netop vendt hjem fra Paris, da han i 1836 skabte sin ballet *Sylfiden*. Balletten er oprindeligt skrevet af Filippo Taglioni og er gennembrudsværket for den romantiske ballet i Paris. Denne oplevede Bournonville på scenen i Paris, og han blev voldsomt betaget af balletten. Derfor besluttede han sig for, at det københavnske publikum også skulle have mulighed for at opleve den på Det Kongelige Teaters scene – men nu i Bournonvilles egen koreografi.

Da musikken til den franske ballet var for dyr at erhverve, var Bournonville nødt til at bestille en ny musik til *Sylfiden*. Han bestilte derfor et helt nyt partitur af den dengang kun 20-årige Herman Løvenskjold, og Løvenskjolds musik viste sig at supplere den dramatiske handling og Bournonvilles koreografi med de fjerlette sylfider og den yndefulde tåspidsdans særdeles godt. Den dannede perfekt ramme om ballettens miljø og tragik med skovensomhed, længsel, lokalkolorit og dæmoni – en naturskildring, som ofte var typisk i den samtidige danske guldalders kunst og litteratur.

Sylfiden har lige siden førsteopførelsen været spillet utallige gange på Det Kongelige Teater, og den er en af Bournonvilles mest populære balletter – en klassiker i Bournonville-repertoiret på grund af dens smukke dans og musik samt en fængende og tidløs handling.

Om August Bournonville

August Bournonville (1805-1879) er grundlæggeren af den danske ballettradition. Han var balletmester på Det Kongelige Teater 1830-77 og nåede i sit liv at lave koreografi til mere end 50 balletter.

Bournonvilles balletter adskilte sig på mange måder fra de balletforestillinger, det københavnske publikum var vant til at se – balletdanserne bevægede sig anderledes ubesværet og yndefuldt med rundede arme, levende ansigt, hurtige fødder og tåspidsdansen som kendetegn.

Et gennemgående tema i Bournonvilles balletter er konflikten mellem drøm og virkelighed, og flere af Bournonvilles balletter tematiserer de farlige kræfter – drifterne og instinkterne – i naturen som i til-

værelsen. Bournonville skabte *Sylfiden* tidligt i sin karriere, og den adskiller sig fra hans andre balletter ved ikke at ende lykkeligt – hovedpersonen James dør i nærkontakt med det overjordisk smukke og farlige væsen sylfiden!

I en erindringsbog siger Bournonville følgende om balletten: *“Sylfiden har i visse henseender været for mig det samme, som hun var for James; en ond engel, hvis giftige ånde har udøvet sin indflydelse på hver plante, der spirede på min bane, og som ikke betrådte med lette fødder de blade, hun ville knuse og fordærve”* – en udtalelse, der meget vel kan beskrive Bournonvilles farlige forbindelse til ballerinaen Lucile Grahn (læs mere herom i et senere afsnit).

Handlingen i *Sylfiden*

Sylfiden udspiller sig i Skotland. Den unge skotte James skal giftes med sin forlovede Effy. Da tæppet går til første akt, ser vi James sidde og blunde i sin lænestol. Et overnaturligt væsen – den skønne og lokkende Sylfide – viser sig for ham og kysser ham på panden. James drages af dette luftige væsen med de gennemsigtige vinger, men idet han prøver at få fat i hende, bliver hun forvandlet til den rene luft. Bryllupsforberedelserne går i gang, og gæsterne kommer med gaver til James og Effy. Ind ad døren træder heksen Madge, der vil spå alle de kvinde-

lige gæster. Idet hun spår, at Effy ikke vil blive gift med James, men derimod med rivalen Gurn, bliver James rasende og smider heksen ud. James er nu igen alene, og endnu en gang viser den skønne Sylfide sig for ham. Hun fortæller, at hun er forelsket i ham, og at hun har fulgt ham overalt. James føler sig nu splittet mellem sin troskab over for Effy og sin betagelse af den skønne og lokkende Sylfide. Da Effy kommer ind ad døren, skjuler James Sylfiden, og igen er hun pist borte.

Under bryllupsfesten viser Sylfiden sig for James i glimt, og James bliver mere og mere fraværende for de andre gæster. Til sidst bliver fristelsen så stor for James, at han forlader sin kommende brud og løber til skovs med Sylfiden. I skoven bor Sylfiden i et overjordisk rige med sine søstre. Sylfiden danser for ham og frister ham med søde bær og perlede kildevand. James griber ud efter det skønne væsen, men gang på gang fanger han den rene luft. James spekulerer på, hvordan han kan indfange Sylfiden og binde hende til sig. I det samme møder han heksen Madge, der giver ham et rødt slør og fortæller ham, at han kan binde Sylfiden til sig for altid, hvis han vikler sløret om Sylfidens skuldre. James tror på heksen og gør, som hun har sagt. Men idet han vikler sløret om Sylfidens skuldre og fanger hende, mister hun sine vinger. Sylfiden kan ikke leve uden sine vinger – hun har mistet sin frihed og dør. Sylfidens søstre kommer og fører hendes livløse krop bort gennem luften. James står hjælpeløs tilbage – og falder livløs om på jorden.

Drøm og virkelighed

Balletten *Sylfiden* afspejler i høj grad sin tid og rammer dybt ind i denne periodes tanker og idéer. Bournonvilles samtid var ikke mindst præget af romantikkens idéverden. Romantikken var en tankestrømning og stilretning inden for kunst, musik og litteratur, der groft sagt kan afgrænses til Europa fra 1800 og til ca. 1850. Den blev først og fremmest til som en reaktion på Oplysningstiden (ca. 1690-1800) og dennes faste tro på fornuften. I den romantiske periode var det derimod følelserne, der kom i fokus. Det var i følelserne, at essensen af livet skulle findes.

Kærligheden mellem mand og kvinde var et af de helt centrale omdrejningspunkter i periodens litteratur. Følelserne og drømmen om den fuldendte kærlighed gennemsyrede datidens romaner, som var fyldt med unge, forelskede mænd, der led alverdens kærlighedskvaler over den fjerne og uopnåelige

elskede. Det var i højere grad en længsel efter den uopnåelige kærlighed end efter en virkeliggørelse heraf. Hertil var der flere grunde. For det borgerlige samfunds normer satte stadig mange regler for datidens unge omkring, hvem man måtte forelske sig i og hvordan. Der var på ingen måde tale om 'fri kærlighed'.

Samtidig var dette drømmende element netop et kendetegn for perioden. Mennesket var splittet mellem krop og sjæl. Kærligheden fandtes både på det sjælelige niveau og på det fysiske, erotiske niveau. Men idet kærligheden blev konkret eller fysisk, blev den også afklædt idealiseringens lys og var dermed heller ikke længere fejlfri. Derfor drejede det sig først og fremmest om længslen efter den idealiserede kærlighed og dermed også ofte efter den idealiserede kvinde.

I *Sylfiden* forfølger James sin drøm. Han forlader den borgerlige og trygge tilværelse til fordel for Sylfidens skov-univers – et univers, hvor drømmen og det erotiske lurer i træernes skygge. Men den dristige satsning bliver også hans undergang. Idet han forsøger at indfange sin Sylfide – sin drøm – dør den, og han selv med. James' splittelse mellem det borgerlige trygge liv og skovens erotiske univers viser meget tydeligt romantikkens opfattelse af mennesket som en splittet skabning – på en gang splittet mellem sjæl og krop, mellem virkelighed og ideal og også mellem dyd og erotik.

Sylfiderne, disse luftige væsner, repræsenterer ikke mindst epokens fascination af naturen og dens kræfter. Mennesket både frygtede og blev draget af naturen. På den ene side ville man tilbage til det naturlige, til drifterne og lidenskabene, og samtidig måtte samfundets orden og dets institutioner – ikke mindst ægteskabet – opretholdes. Man havde en forestilling om, at netop dette oprindelige, naturlige menneske i højere grad var at finde i landbefolkningen, som ikke var blevet forurenede af byens kultur. Dermed kom bondekulturen også i fokus. Folkeviser og folkeeventyr blev nedskrevet, og komponister integrerede folkemelodier og stiltræk herfra i deres musik.

I folkeeventyret og mange af folkeviserne eksisterer der to verdener: En naturlig, menneskelig verden og en overnaturlig verden befolket med overnaturlige væsner som trolde, hekse, feer, elvere m.fl. Disse to verdener tematiserer konflikten mellem drøm og virkelighed. Fascinationen af det, der ligger hinsides det opfattelige og synlige; det, der ikke synes at kunne forklare rationelt; det, der ligger på grænsen mellem drøm og virkelighed. Eventyrene og viserne omhandler ikke mindst det, der foregår i sjælens dybe afkroge. For mødet med de overnaturlige væsner er først og fremmest et møde med vores egne indre kampe og dæmoner. Når eventyrene, folkeviserne og en ballet som *Sylfiden* beskriver disse overnaturlige væsner, skal det derfor også ses som et forsøg på at forstå menneskets inderste væsen.

For James bliver mødet med Sylfiden en åbning ind i denne drømmeverden. Han forfølger sin drøm helt ud i skoven, men han knuses samtidig til sidst i sit forsøg på at gribe den. Dette var ikke mindst en opdragende pointe, som lå samtidens moral meget nær. Det kan ses som en løftet, advarende pegefinger til datidens ungdom. Ikke desto mindre bliver James' skæbne ved med at ramme os lige i hjertet selv den dag i dag. For vi har vel alle drømme, som vi ønsker at forfølge. Og hvad er deres pris?

Fakta om sylfider:

Sylfiderne er overnaturlige væsner og kan blandt andet findes i den græske mytologi. Her er de kvindelige ånder, der knytter sig til luftens element. De kan karakteriseres som hvide, luftige tågeskikkelser, der kan antage forskellige former og skabe lufthuller, luftspejlinger og turbulens. Som luftens element er de flygtige og immaterielle og lader sig ikke umiddelbart indfange. Det ene øjeblik kan de materialisere sig i en tyk, ulden luft og det næste øjeblik drive kælent rundt som lette tågebanker. Når sylfider optræder som luftspejlinger, lokker de mennesket med en form for virkelighedsflugt, hvor drømmen og illusionen træder i stedet for virkeligheden og fornuften. De flygtige, tågede luftstrømme bliver til et sindets spejl, hvor drømme og fantasi får frit spil.

Sylfider er i slægt med elverpiger, havfruer og sirener, som kendes fra de gamle gude- og folkesagn. De er overnaturlige, guddommelige skabninger, der med deres skønne væsen frister og lokker det mandlige køn med til en overjordisk verden og en anden virkelighed – havfruer og sirener lokker sømænd langt ned i havet, og sylfider og elverpiger lokker mænd dybt ind i skoven (heraf udtrykket „at løbe til skovs“).

Bournonvilles Sylfider

Bournonville gik meget op i ballettens anseelse som kunstart og vogtede derfor over sine danserinders moral – han kæmpede for, at hans ballerinaer ikke blev opfattet som prostituerede, på samme måde som han havde oplevet det i Pariser-operaen. Bournonville forlangte derfor, at ballerinaerne på Det Kongelige Teater bar længere skorter. På trods af Bournonvilles stærke moral tog han sig dog den frihed at have et erotisk forhold til flere af ballerinaerne på teatret! Denne dobbeltmoralske indstilling var typisk for tidens tankegang, hvor moral og personlig livsførelse ikke nødvendigvis stemte overens.

På Bournonvilles tid opfattede man ikke kvinder som værende selvstændige, frie individer, men derimod som moralske individer til tjeneste for mand, børn og huslige pligter. Teatrets kvinder var i kraft af deres faste arbejde langt mere selvstændige og økonomisk uafhængige end andre kvinder. De blev

derfor anset af offentligheden som på én gang beundringsværdige og ophøjede og samtidig letlevende og mindreværdige. Sylfiden er et meget godt billede på tidens opfattelse af ballerinaerne.

Sylfiden er både skøn, guddommelig og smuk, men hun er samtidig også farlig, dragende og erotisk udfordrende. Hun danser med yndefulde, lette tåspidstrin, men udstråler samtidig en erotisk farlighed. Bournonvilles første Sylfide Lucile Grahn dansede førsteopførelsen på Det Kongelige Teater i 1836, og hendes lethed, smidighed og udtryksfulde mimik vakte stor begejstring hos publikum. Lucile Grahn passede perfekt på det billede, Bournonville havde af Sylfiden – uskyldsren og dydig, som han havde set det ved Marie Taglionis fremførelse af *Sylfiden* i Paris. Det uskyldsrene blev dog senere hen – efterhånden som Lucile Grahn fik mere selvtillid og høstede større anerkendelse – komplementeret af en mere

erotisk fremtoning i hendes dans. Denne udvikling brød Bournonville sig bestemt ikke om, og det førte i sidste ende til et professionelt brud mellem de to – forstærket af Bournonvilles personlige lidenskabelige følelser for hende.

Efter Lucile Grahn valgte Bournonville at præsentere en lidt mere kølig og mindre erotisk farlig danserinde ved navn Augusta Nielsen i partiet som Sylfiden. Det vigtigste for Bournonville i valget af danserinder til hans balletter var, at de skulle udtrykke skønhed, ærbarhed og ynde, på samme måde som det kom til udtryk i tidens kunst og kultur – i Oehlenschlägers digtning og i Thorvaldsens skulpturer.

Dette bevirkede dog, at Bournonvilles danserinder til tider kom til at udtrykke kulde og mangle erotisk udstråling. Det, der for Bournonville var den største trussel mod dansens ro og harmoni, var lidenskaben – lidenskaben, som bemærkelsesværdigt nok er et centralt tema i *Sylfiden*.

Arbejdsspørgsmål til *Sylfiden*:

- Hvad er drøm, og hvad er virkelighed i *Sylfiden*?
- Hvilken rolle spiller Sylfiden for James og de valg, han træffer?
- Giv en tolkning på slutningen. Hvorfor mister Sylfiden sine vinger?
- Når James “løber til skovs” med Sylfiden, får det ikke kun konsekvenser for hans eget liv og skæbne, men også for hans omverden. Har James valgt rigtigt?
- James forfølger sine drømme og den store kærlighed – den skønne Sylfide. Er det ene sekund, hvor han holder Sylfiden i sine arme og er lykkelig, det hele værd?
- Diskutér, hvad det vil sige at gå efter sine drømme, og hvilken pris det at stræbe efter det uopnåelige kan have på godt og ondt.
- Diskutér, om de temaer, som fremstilles i *Sylfiden*, også har relevans i dag.
- Vi mennesker træffer dagligt valg og beslutninger for vores tilværelse – store som små – og alle har de en betydning for vores omverden. Har du på det seneste foretaget et valg, som har haft betydning for dine omgivelser? Diskutér betydningen af og nødvendigheden i at træffe et valg.

Kilder/læs mere:

- Aschengreen, Erik: *Der går dans*, 1998.
Det Kongelige Teater/Skoletjenesten: *Bournonvilles balletter – Close-up*, 2005.
Hallar, Marianne og Alette Scavenius (red.): *Bournonvilleana*, 1992.
Ionesco, Eugène: *La Leçon*, 1951.
Schmidt, Palle: *Flemming Flindt – trin for trin*, 1996.
Starup, Mikkel: *Væsner*, 2001.
www.dr.dk/undervisning/kortfilm

En vejviser – fra Bournonville til Balanchine

Ballet kan være mange ting. Det kan være den romantiske handlingsballet, som vi finder det i Bournonvilles ballet *Sylfiden*. Men ballet kan også være langt mere abstrakt. Det kan være en abstrakt tolkning af et musikværk, som det gør sig gældende i George Balanchines *Symfoni i C*. Her oplever vi en ballet, hvor dansens bevægelser nærmest smelter ind i musikkens toner.

Balletmester Nikolaj Hübbe er selv vokset op som danser i den danske ballettradition, hvor Bournonvilles trin og udtryk var udgangspunktet. Sidenhen rejste han udenlands, bl.a. til New York, hvor han dansede i George Balanchines berømte balletkompagni New York City Ballet. Nu er han igen tilbage i Danmark som balletmester for Den Kongelige Ballet.

Ingen kan derfor være bedre klædt på både som danser og iscenesætter til at vise os vejen fra Bournonvilles romantiske ballet til Balanchines lidt mere end hundrede år yngre moderne ballet. Det er en kombination af balletter, som Hübbe selv har stået for udvælgelsen af. Derfor ligger det lige for at spørge: Hvorfor netop Bournonville og Balanchine sammen? Hertil svarer Nikolaj Hübbe:

„Jeg synes jo, at Sylfiden er Bournonvilles mesterværk. Og Symfoni i C er absolut et af Balanchines mesterværker. Derfor er de en god kombination. Du har to koreografers mesterlige værker over for hinanden. De korresponderer ikke umiddelbart med hinanden, andet end ved at Sylfiden er en forløber for Balanchines balletter. Som en tiptipoldemors tante. Men når ballerinaen i 2. sats i Balanchines ballet svæver gennem rummet, er der selvfølgelig nogle reminiscenser til Bournonvilles sylfider.“

Selvom de er vokset ud af samme ballettradition, adskiller de to balletter sig fra hinanden på mange planer. Ikke mindst dansernes bevægelser og trin og dermed udtryk er forskellige. Lige netop hertil ligger der ikke mindst en praktisk grund. Hübbe forklarer: *„Det er jo sjovt nok meget styret af kostumerne. På Bournonvilles tid havde du det lange, romantiske skørt tu-tu'en. Og hundrede år efter, på Balanchines*

tid, har du det der lille korte tallerken-skørt, der stritter. Det vil sige, at det, man ser i Sylfiden, er meget overkrop og det underste af benet. Ved Balanchine er du som danser meget mere bar. Der er derfor meget mere ben. Og derfor bliver det også to meget forskellige måder at 'snakke' på.“

Men ikke mindst det, som dansen 'snakker' om på scenen, er meget forskelligt fra Bournonville til Balanchine. Hvad er det, der sætter dansen i gang?

„Forskellen er ikke mindst kontrasten mellem det abstrakte og fortællingen. I Bournonville bliver fortællingen undskyldningen for at danse, dansen fortæller historien. For Balanchine gælder der derimod noget andet. Han siger: Jeg skal ikke have nogen undskyldning for at danse – jeg skal ikke have en historie – jeg skal bare danse. For Balanchine er det dansen i sig selv, der er kunsten. Musikken og dansen er nok i sig selv.“

Der er dog heller ingen tvivl om, at netop Balanchine som koreograf har været en stærk inspirator for Hübbes eget liv som danser og iscenesætter. Det er ballet uden så mange dikkedarer. Balanchines forståelse for krop og bevægelse – og ikke mindst hans musikalitet – er noget, som ligger Hübbes danserhjerne meget nær:

„Det særlige ved Balanchine er, at det føles som skræddersyet tøj. Hans bevægelser ligger lige for. Hvis man er klassisk opdraget danser, så er hans trin bare rigtige for kroppen. Der er logik i dem. Dansen tager kroppen derhen, hvor den er opdraget til at gå hen. Og ikke mindst hans musikalitet. For det er selvfølgelig musikken, der kommer først. Men sammen

med dansen bliver det en sammensmeltning. Hvis man første gang hører et stykke musik uden dansen, og næste gang ser det med Balanchines koreografi, så føler man, tredje gang, hvor man genhører musikken uden dansen, at man mangler noget. Så symbiotisk er hans trin og koreografi med musikken. Balanchine sagde selv, at dans er ikke andet end bevægelse i tid og rum. Dermed har man også skåret balletten helt ind til benet!“

Og hermed er vi også godt på vej fra Bournonvilles romantiske, fortællende sylfide-univers over i Balanchines umiddelbare, abstrakte ballet-univers.

Symfoni i C

Om George Balanchine

George Balanchine (1904-1983) var en af den nyere ballets helt store pionerer. Han var trænet inden for den klassiske ballettradition, som også var udgangspunktet for hans moderne balletter. Han blev født i Skt. Petersborg, og byen blev basen for hans uddannelse og første professionelle år som både danser, koreograf og balletmester. Efterhånden bragte balletten ham også udenlands. Han skabte koreografi til og optrådte selv som danser på flere af de europæiske balletscener. Han besøgte bl.a. også Den Kongelige Ballet i København som gæsteballetmester. Hans rejser førte ham til sidst til New York, hvor han var en af de vigtigste kræfter i etableringen af New York City Ballet – et kompagni, som hurtigt blev et af balletverdenens mest prestigefyldte balletkompagnier.

Balanchine besad ikke mindst en exceptionel musikforståelse. Som søn af en komponist voksede han op i et hjem fuld af musik. Og som koreograf kom dette til udtryk i hans koreografi, som altid var meget tæt knyttet til musikken. I forhold til Balanchines koreografi er det vigtigt at forstå, at dansen for ham på ingen måde skulle være en *illustration* af musikken – som en slags underordnet forklaring eller tydeliggørelse. Derimod så Balanchine først og fremmest sin dans som *udtryk* af musikken. Som to ligeværdige udtryk, der smelter sammen og skaber et nyt hele.

For Balanchine er ballet først og fremmest en totaloplevelse. I mødet mellem musik og dans forenes to ordløse udtryksformer. Som to abstrakte udtryk mødes de på et helt tredje plan. Måske netop derfor var det også vigtigt for ham, at balletten forstås som et hele. Enkeltdelene – trinene, musikken, det sceniske udtryk osv. – kan selvfølgelig trækkes ud

og analyseres hver for sig. Men det er først, idet ballettens enkeltdele opleves som et hele, at balletten får sin skønhed og betydning. Herom har Balanchine selv sagt:

„Vi tager det for givet, at blomster er smukke. Vi skiller dem ikke ad for at se det!“

(Balanchine i *Balanchines Complete Stories of the Great Ballets*, s. 696, egen oversættelse)

Balanchine om dét at opleve ballet:

Det er underligt, at de fleste folk tror, at ballet er svært at nyde. Ballet er ikke sværere end en bog, et skuespil eller et digt – det er lige så ligetil som det at kunne lide en baseball-kamp.

Forestil dig en person, som oplever en baseball-kamp for første gang. Han har ikke spillet baseball selv, han kender ikke reglerne, og han bliver forvirret over at overskue det hele på en gang. Han føler sig udenfor og irriteret, fordi han ikke forstår, hvorfor alle andre er så begejstrede.

Havde han spillet baseball selv, ville han ikke have dette problem. Men han behøver ikke at spille for at kunne nyde spillet. Idet han ved, hvad det handler om, når han forstår, hvorfor spillerne løber og kaster, springer og griber, som de gør, begynder han at sætte pris på spillet. Han bliver bekendt med spillets elementer, og han kommer til at nyde det. Det samme gør sig gældende med ballet...

(Balanchine i *Balanchines Complete Stories of the Great Ballets*, s. 691, egen oversættelse)

Om *Symfoni i C*

Balletten *Symfoni i C* blev til under Balanchines gæsteophold ved balletten i Paris i 1947. Som en afslutning på opholdet ønskede han at skabe en ballet til kompagniets dansere, som han efterhånden havde ret godt kendskab til. Balanchine syntes samtidig, at det hertil ville være passende at vælge et musikværk af en fransk komponist. Derfor faldt valget på den franske komponist Georges Bizets ellers temmelig ukendte første symfoni, *Symfoni i C*.

Oprindeligt kaldte Balanchine balletten for *Krystalpaladset (Le Palais de Cristal)*. Denne titel forlod Balanchine dog hurtigt, da han bragte værket med

tilbage til New York til sit spirende balletkompagni, New York City Ballet. *Symfoni i C* har siden da været en permanent del af kompagniets repertoire.

Balletten følger symfoniens fire satser og deres forskelligartede karakter og musikalske stemningsbetegnelser. Satserne er fordelt således:

1. sats: Allegro vivace (hurtig, livlig)
2. sats: Adagio (langsom)
3. sats: Scherzo. Allegro vivace (hurtig, livlig)
4. sats: Finale. Allegro vivace (hurtig, livlig)

Hver sats har sin egen ballerina, dvs. kvindelige solodanser, sin egen mandlige solodanser og sit eget korps af dansere. Ved hver sats skifter danserne på scenen, indtil alle mødes i den afsluttende finale. Kostumerne og scenografien er så neutrale som overhovedet muligt – hvide og sorte klassiske balletkostumer og en blå baggrund. Man kan sige, at alle forstyrrende elementer er skåret fra, for det er dansen og musikkens sammensmeltning, der er i fokus.

Om Bizets *Symfoni i C*

Georges Bizet (1838-1875) er nok mest kendt for at have skrevet operaer som *Carmen* og *Perlefiskerne*. Men Bizet skrev også mange andre slags værker. Bizet var kun 17 år, da han skrev sin *Symfoni i C*. Værket skrev han højst sandsynligt som en opgave på konservatoriet i Paris, hvor han i denne periode var studerende. Værket blev imidlertid væk, og Bizet

selv viste ingen interesse i at få det udgivet eller spillet. Derfor kom symfonien først for offentlighedens øjne, da en forfatter ved navn D.C. Parker søgte efter materiale til sin bog om Bizet. I arkiverne på konservatoriets bibliotek fandt han derfor i 1933 det komplette, men helt ubrugte partitur til Bizets første symfoni.

Symfoni i C blev hurtigt anerkendt som et vigtigt værk både for sin tid og ikke mindst i Bizets samlede produktion af musikværker. I forhold til komponistens unge alder var symfonien både i sin overordnede opbygning og i sit musikalske materiale af en helt ekstraordinær kvalitet. At Bizet desuden har hentet inspiration fra sine musikalske forfædre, såsom Mozart og Haydn samt hans læremester på konservatoriet, Charles Gounod, lader sig heller ikke skjule.

Arbejdsspørgsmål til Bizets *Symfoni i C*:

Overordnet analyse:

- Lyt til alle fire satser. Skriv samtidig associationer ned til hver sats. Det kan være en stemning, et billede eller enkelte ord. Kun fantasien sætter grænser.
- Opgave i teatret: Prøv at huske dine associationer. Passer dine associationer nu med musikken og dansen sammen?

Dybere auditiv analyse af symfoniens 1. sats:

- Gennemlyt formen af symfoniens 1. sats.
- Hvilke temaer går igen? Og hvordan fordeler disse sig i forhold til hovedtonearten C?
- Hvilken overordnet form er der tale om?
- Opgave i teatret: Prøv at sammenligne denne formforståelse med den form, som dansens første sats forløber i. Er der sammenhæng, eller rykker formforståelsen sig i samlingen af dans og musik?

Spørgsmål til efterbehandling

- Hvordan var din oplevelse af de to forskellige balletter?
- Var der forskel på, hvordan de påvirkede dig?
- Hvordan var samspillet mellem dans og musik? Prøv at beskrive forskellene i balancen mellem dans og musik i de to balletter.
- Hvad var din oplevelse af *Sylfiden* som handlingsballet og af *Symfoni i C* som abstrakt ballet? Foretrækker du den ene balletform frem for den anden? Hvad kan de to forskellige former for ballet hver især?
- Var din oplevelse anderledes, end hvad du havde forestillet dig?
- De to balletter er skabt med hundrede års mellemrum. Tror du, denne tidsforskul påvirker den måde, du oplever de to balletter på?

Det Kongelige Teater

© Det Kongelige Teater og Musikken i Skoletjenesten 2009

Tekst: Anne Christine Berggren og Ulla Hahn Ranmar/
Skoletjenesten

Redaktion: Skoletjenesten

Foto: David Amzallag, Kyle Froman, Henrik Stenberg

Layout: Kristin Wiborg/
Skoletjenesten

DKTundervisning

- Hvordan lyder en tenor?
- Hvad koster Det Kongelige Teater?
- Hvilket skuespil har været spillet flest gange?
- Hvad laver en balletdanser inden en forestilling?

Få svar på disse og mange andre spørgsmål på DKTundervisning.

Et 360 graders site til brug i undervisningen.

Du finder DKTundervisning på www.kglteater.dk/skoler eller

www.skoletjenesten.dk/sider/Undervisningsmateriale

Det Kongelige Teater **Skoletjenesten**

Skuespil
Opera
Ballet
Bag tæppet
Om Det Kongelige Teater
Pædagogiske tilbud
Info
Studie-
materiale
Opgaver
og spil

Velkommen til DKT undervisning.

DKT undervisning er et web-site, som henvender sig til børn og unge, der vil vide mere om Det Kongelige Teater.

DKT undervisning er lavet i et samarbejde mellem Skoletjenesten og Det Kongelige Teater.

Ved hjælp af cirklen til venstre kan du navigere rundt i DKT undervisning.

Klik på et af punkterne for at komme i gang.